

РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БІБЛІОТЕКАХ

Глобальні процеси всебічних змін у суспільстві на зламі XX – XXI століть висунули комплекс нових проблем. Серед них на особливу увагу заслуговує посилення культурологічної спрямованості всієї гуманітарної сфери, в тому числі й бібліотек, важливість яких зумовлена утвердженням принципів гуманізму, високої моральності та самоцінності людської особистості. Одним з головних завдань сучасних бібліотек є удосконалення існуючих та запровадження інноваційних послуг, що дасть можливість бути не лише соціальним інститутом з одержання інформації для інтелектуального розвитку користувачів, а й відкритим центром організації змістовного дозвілля, місцем міжособистісного спілкування, культурного та творчого розвитку користувачів.

Враховуючи специфіку запитів різних груп користувачів, бібліотеки здійснюють різноманітні напрями культурної діяльності, дотримуючись при цьому таких принципів:

- принципу гуманізації;
- принципу культуротворчості;
- принципу діалектичної єдності культурно-історичного, соціально-педагогічного, національно-етнічного досвіду;
- принципу громадсько-державного управління соціально-культурною діяльністю.

Серед основних напрямів нами виділяється просвітня діяльність бібліотек як цілеспрямована та організована діяльність, що забезпечує засвоєння людиною освітніх, культурних та наукових знань. Швидкі темпи науково-технічного розвитку сприяють актуалізації просвітньої роботи бібліотек. Школи, коледжі, ліцеї та вищі навчальні заклади не можуть у повному обсязі забезпечувати потреби соціуму. Тому важливу роль набуває самостійна робота дорослих з метою підвищення професійного та загальнокультурного розвитку. Можливості для самовдосконалення та самоосвіти людина має у вільний час, а значний потенціал для їх реалізації мають бібліотеки, через діяльність яких задовольняються культурно-освітні запити різних груп користувачів. З цією метою бібліотеки організовують різноманітні курси з вивчення іноземних мов, роботи на комп'ютері, надання юридичних послуг та консультацій, проведення психологічних тренінгів та практикумів, що допомагає набути не лише теоретичних вмінь, але й практичних навичок. Самоосвіта в бібліотеках здійснюється у формі читання, участі в літературних аукціонах, літературних хіт-парадах, семінарах-практикумах, дискусіях, ділових іграх, переглядах науково-популярних та документальних фільмів. Освітню спрямованість мають і заняття у декоративно-прикладних гуртках, участь в інтелектуально-ігрових та пізнавально-розважальних програмах.

Особливість бібліотеки як закладу культури полягає в тому, що її поліфункціональність забезпечує можливість цілеспрямованого культурно-освітнього впливу на користувачів ненав'язливими засобами, створюючи при цьому комфортні умови для відпочинку від професійної діяльності, побутових справ, а також для самореалізації та самоосвіти.

Складовим аспектом бібліотечної діяльності на сучасному етапі є забезпечення вільного, необмеженого спеціальними або політичними умовами доступу до джерел інформації, адже бібліотека є найдемократичнішою з культурних установ, що має пріоритет у сприянні й інтелектуального розвитку користувачів.

На сучасному етапі бібліотеки, використовуючи комп'ютерні технології, пропонують користувачам широкий спектр нових за формою та змістом культурно-освітніх послуг, серед яких: віртуальні круглі столи, телеконференції, інтерактивні екскурсії, інформаційно-правові заходи, інноваційні програми додаткової освіти, тренінги для спеціалістів різних галузей. Популярними серед користувачів стають послуги Інтернет-центрів, медіа тек, на основі яких здійснюється надання online-доступу до вітчизняних і світових ресурсів, інформування про широке коло актуальних питань, що сприяє оптимізації та підвищенню сервісного рівня, формує позитивний імідж сучасної бібліотеки [2].

Значні можливості сучасних бібліотек і у сфері додаткової професійної освіти: бібліотеки працюють з різними групами користувачів, враховуючи при цьому зацікавлення у даних послугах; особливу увагу надають роботі з сім'ями; проводять профорієнтаційну та допрофесійну підготовку користувачів-дітей засобами гурткової та клубної роботи; реалізують значні можливості в роботі із соціально незахищеними верствами населення.

Просвітня діяльність сучасних бібліотек є важливим та необхідним компонентом виховного процесу, який спрямований на формування духовних, моральних та естетичних якостей користувачів. Серед форм виховної діяльності особливого значення набуває робота краєзнавчих студій. Через призму різноманітних заходів (краєзнавчо-бібліографічні уроки, історико-краєзнавчі конференції, етнографічні дослідження краю, дні краєзнавства, різноманітні програми-зустрічі з місцевими письменниками, журналістами, заслуженими діячами культури, цикли краєзнавчих читань, декади краєзнавства, історичні диліжанси, конкурси знавців рідного краю, краєзнавча книгомандрівка тощо) відбувається процес вивчення історії краю, його традицій, а також виховання у користувачів почуття любові та патріотизму до національних джерел культури.

Добре сприймаються користувачами книжкові виставки з евристичними елементами: виставки-вікторини, виставки-подорожі, виставки-вернісажі, ребуси, загадки, кросворди, а також виставки з використанням предметної атрибутики (вишиванок, творів гончарства, різьби по дереву). Цікавою та ефективною формою є проведення фестивалів національних культур із виступами колективів художньої самодіяльності та використанням наочних експонатів: предметів культури, побуту, одягу національностей, що проживають на території краю, планшетів з документами з історії народностей [3].

Серед напрямів культурної діяльності бібліотек важливе місце посідає дозвіллева робота, яка використовується з метою засвоєння цінностей духовної культури, дружнього спілкування, а також відпочинку та гармонійного розвитку користувачів. Унікальність бібліотеки як закладу культури полягає в тому, що дозвіллева діяльність здійснюється не лише для користувачів, а й з їхньою активною участю та допомогою у підготовці та проведенні культурно-дозвіллевих програм: урочистих свят, літературно-музичних композицій та вечорів відпочинку, комплексних театралізованих ігрових шоу, мінідискотек, різноманітних вікторин та конкурсів тощо. Добровільний характер бібліотечного дозвілля дає можливість вільному вибору дозвіллевих програм та диференційованому підходу до різних груп користувачів. Під час дозвіллевих заходів користувачі бібліотеки перетворюються із пасивних споживачів культурної продукції на суб'єктів творення [1].

Важливу роль в організації бібліотечного дозвілля відіграють різноманітні об'єднання, гуртки, студії, клуби за інтересами, які виникають з ініціативи користувачів, характеризуються демократизмом в управлінні, не орієнтуються на утримання прибутку. Важливим є той факт, що учасниками одного й того ж гуртка, клубу, об'єднання можуть бути як дорослі, так і діти. Таким чином, інтегровані форми роботи не лише дозволяють раціональніше організовувати дозвілля користувачів бібліотеки, позитивно впливати на взаємовідношення між різними групами відвідувачів, а й допомагає розвивати будь-яке захоплення та поширювати знання.

Органічне поєднання культурних та соціальних мотивів, залежність соціальних наслідків від культурного начала, підтримка різноманітних культурних та соціальних ініціатив, пошук кожним індивідом свого власного шляху в галузі культурної творчості і розвитку є складовою основою діяльності сучасних бібліотек.

Отже, в умовах сьогодення бібліотеки, реалізуючи культурну діяльність, здійснюють відповідний вплив на усі сфери життєдіяльності суспільства: виховання, навчання, творчість, дозвілля, відпочинок, розваги тощо. Багатогранність форм бібліотечної діяльності (гуртки, любительські об'єднання, масові заходи, фестивалі, виставки) створює не лише ефективні умови для неформального міжособистісного спілкування, а й збагачує новими знаннями, досвідом, впливаючи на творчий розвиток відвідувачів.

Використані джерела

1. Жарков А.Д. Технология культурно-досуговой деятельности библиотеки: учеб.-метод. пособ. / А.Д. Жарков. – М.: Либерия, 2008. – Вып. 82. – 239 с. – (Серия "Библиотекарь и время. XXI век").
2. Могилевець В.І. Сучасний аспект розвитку бібліотечного обслуговування юнацтва / В.І. Могилевець, Н.М. Ляховська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2005. – № 4. – С. 62-66.
3. Сопова Т. Краще: погляд бібліотекаря / Т. Сопова // Бібліосвіт. – 2007. – № 1. – С. 10-16.